

ILLÉS ANITA

EGY KISVÁROS RÓZSÁJA

Szalkári Rózsa életútja

JÁSZAPÁTI

2014

IMPRESSZUM

Írta:
Illés Anita

Lektorálta:
dr. Kalmár Pálné

Fotók retusálása:
Varga Fotó-Videó - Varga Józsefné

Angol fordítás:
Lajkó Noémi Ágnes és Kisbalázs Koletta

Német fordítás:
Mihályi Szabolcs

Az önálló kiállítások listáját készítette:
Mihályi Sándorné

Kiadja: Jászapátiak Baráti Egyesülete
Felelős kiadó: Lóczi Miklós elnök

ISBN 978 963 89495 1 6

Nyomdai előkészítés: Com&Com 2005. Bt. – Jászapáti (Bagi László)
Nyomda: ARTANDER Nyomda – Jászberény

ELŐSZÓ

A művészet számomra különleges tartalommal bíró teremtő tevékenység, amely az alkotó és közönségének legmagasztosabb találkozási helye. Az alkotás, legyen az zenei mű, festmény vagy kerámia, a lelkünkig hatol, és egészen mélyről különböző érzelmeket hoz felszínre bennünk. A műben megjelenik a művész belső világa, egyénisége, és feltárja az embert körülvevő világot, isteni üzenetet közvetít, amelyet a hétköznapi rohanásban talán észre sem vennénk. A művészetben van valami misztikus, titokzatos ősi erő, amely az alkotáson keresztül gyógyít, felemel, elröpít egy másik világba, ahol egység, harmónia uralkodik.

Kiadványunk, melynek címe Egy kisváros Rózsája, Szalkári Rózsa festőművész, művésztanár életútjának bemutatásával szeretné az olvasót elkalauzolni ebbe a művészeti birodalomba. Gyermekkorra óta rajzolva, vászonra festve jeleníti meg a sorsát meghatározó eseményeket. Szeretet, fájdalom, újjászületés, öröm, bánat, boldogság, nyugalom körforgása válik egységgé a képek témaválasztásában és színvilágában. Rózsa szülőföldje a Jászság, melynek szeretete, a jáász földhöz és az emberekhez millió szállal való kötődése, a jáász ember életérzése, természetszeretete művészi hitvallásának meghatározó eleme.

Rózsával egy interjú alkalmával ismerkedtem meg. Az első pillanattól kezdve magával ragadott közvetlensége, barátságos lénye. Beszélgetésünkkor feltárult előttem a sorsa, amelyen keresztül megértettem művészetének lényegét. Életútja során mély testi és lelki fájdalmak gyötörték és gyötrik, de az élet kárpótolta őt tehetségével, családjá, barátai, ismerősei szeretetével. Mindenkori szövetségesei támogatják életfeladata, az alkotás kiteljesedésében. A kiadvány forrásai a Rózsával folytatott beszélgetések, régi újságcikkek, barátok, ismerősök kedves sorai, emlékezései.

Kívánok neked, drága Rózsa, hosszú, boldog, alkotásban gazdag életet!

Illés Anita

Tököli tél, olaj

PREFACE

For me, art is a creative activity with special meaning which is the most elevated meeting place of the creator and her audience. Creation, whether it is a musical composition, a painting or ceramics, touches our soul and brings an unimaginable variety of feelings to the surface. The work reflects the artist's inner world, personality and reveals the world surrounding us and carries a divine message which we might not even notice in our hectic everyday life. There is a mysterious, obscure ancient power which heals through the creation, uplifts and takes you away to a different world where unity and harmony prevail.

The title of our publication is the 'Rose of Jászapati', named after Rózsa Szalkári, the prominent painter and art teacher. By introducing her course of life, we would like to acquaint the readers with this artistic empire. Since her childhood, she has been representing the events shaping her fate by drawing and painting. Love, pain, rebirth, joy, sorrow, happiness, peace becomes united through the theme of choice and the choice of colour of the paintings. Rózsa's homeland is the Jászság which she loves with all her hearth; she is connected to the Jász land and its people with a million emotions. The Jász people's mentality and their love of nature are the defining elements of her artistic creed.

I got to know Rózsa through an interview. From the first moment, I was taken away by her informality and friendliness. During our conversation her life opened up to me and I understood the essence of her art. She has been exposed to deep physical and mental pain in all her life but life compensated her with talent and the love of her family, friends and acquaintances. Her allies, who always stand beside Rózsa, support her to fulfill her destiny, creation. The publication is based on the conversations with Rózsa, old articles, thoughts and memories of friends and acquaintances.

I wish you, dear Rózsa, a long, happy life with endless creation.

Őszirózsa, olaj

VORWORT

Für mich ist die Kunst eine schöpferische Tätigkeit mit einem besonderen Inhalt. Diese Tätigkeit ist der hochgefühlste Treffpunkt des Künstlers und des Publikums. Die Schöpfung – sei es Musikwerk, Gemälde oder Keramik – dringt uns in die Seele und wühlt uns tief auf. In der Schöpfung werden die Innenwelt und die Persönlichkeit des Künstlers dargestellt und wird die den Menschen umgebene Welt geöffnet. Das Kunstwerk vermittelt göttliche Botschaften, die wir während der alltäglichen Rennereien vielleicht nicht bemerken können. In der Kunst gibt es eine mystische, geheimnisvolle Urkraft, die uns durch das Kunstwerk heilt, erhebt und in eine andere Welt führt, wo Einheit und Harmonie herrschen.

Unsere Publikation mit dem Titel „Jászapáti Rózsája“ möchte die Leser mit der Darstellung des Lebensweges von Rózsa Szalkári, Kunstmalerin und Meisterlehrerin in dieses Kunstreich führen. Seit ihrer Kindheit zeichnet und malt sie die ihr Schicksal bestimmenden Ereignisse. Der Umlauf von Liebe, Schmerz, Wiedergeburt, Freude, Leiden, Seligkeit und Ruhe wird eine Einheit in der Themen- und Farbenwahl der Kunstwerke. Das Geburtsland von Rózsa ist Jászság. Die Liebe zu dieser Landschaft, die Bindung zum Jászság und zu den Leuten und ihr Lebensgefühl sind bestimmende Elemente ihres künstlerischen Glaubensbekenntnisses.

Rózsa lernte ich während einem Interview kennen. Von dem ersten Moment rissen mich ihre Unmittelbarkeit und ihr freundschaftliches Wesen mit. Bei unserem Gespräch wurde ihr Schicksal aufgeschlossen, durch dieses Schicksal verstand ich den Kernpunkt ihrer Kunst. Während ihres Lebens litt und leidet sie an körperlichen und seelischen Schmerzen, aber das Leben wiegte sie mit ihrem Talent, mit der Liebe ihrer Familie, Freunde und Bekannten auf. Ihr Lebensziel ist die Vollentfaltung in der Schöpfung. Die Quellen dieser Publikation sind die Gespräche mit Rózsa, alte Zeitungsartikel, die lieben Zeilen und Erinnerungen von Freunden und Bekannten.

Liebe Rózsa, ich wünsche dir ein langes, glückliches, an Schöpfung reiches Leben!

Tavaszi csokor, olaj

GYÖKEREK, CSALÁD

Szalkári Rózsa szülei első gyermekeként Demeter Rozáliaként született 1936. október 10-én, Jászapátin. Egyszerű és nagyon gyermekszerető családból származott, édesapja Demeter Péter, édesanyja Gecse Mária, felelősen nevelték gyermekeiket. Három testvére volt, János 1938-ban, Sándor 1946-ban, Kati pedig 1953-ban született. Szülei és két öccse sajnos már nem élnek, Rózsa tisztelettel és szeretettel gondol rájuk ma is. Édesapja eredetileg csizmadia volt, segédmunkásként dolgozott a katonaságig. A hadifogságból szabadulva mezőgazdasággal kezdett el foglalkozni, mert a nagypapa halála után át kellett vennie a gazdálkodás feladatait. A téészesítést követően a vasútnál helyezkedett el, édesanyja pedig otthon a háztartást vezette és a gyerekeket nevelte. Édesanyja nagyon szeretett volna tanulni, és tanítóként oktatni, nevelni a gyerekeket, de árva gyermekként, a nagyszülőknél nevelkedve nem gondolhatott a továbbtanulásra.

Rózsa a Mérleg jegy szülötte, a jegy uralkodó bolygója a Vénusz, a harmónia, béke, szeretet, szépség jelképe. Az asztrológusok szerint a Mérleg csillagjegyű ember rendkívül vonzódik a szép dolgokhoz, a művészetekhez. Az asztrológiai jellemzők ismeretében talán nem véletlen, hogy Rózsa tehetsége a művészetben bontakozott ki, s ezek a képességei már gyermekkorában megmutatkoztak. Édesapja bátorításáról így emlékezik vissza Rózsa: „Apukám volt az, aki gyermekkoromban végtelenül büszke volt minden kézvonásomra, rajzomra. Ez nekem sok erőt adott, bátorított. Sajnálom, hogy ő nem élhette meg az első jászapáti kiállításomat 1991-ben. Az élet kárpótolt, mert anyukám 98 évesen ott volt az ötvenedik kiállításomon.”

Vézna, beteges gyermekként sok negatív élmény jellemezte a gyermekkort, de éppen a rossz élmények juttatták olyan felismerésekhez, amelyek ma is élénken élnek emlékeiben, meghatározták életszemléletét.

Rózsák, olaj

A kis Rózsa négyévesen kedvenc játékaival.
Urbán Szilveszter fotója 1940.

Rózsa elsőáldozóként 1945-ben.
(Bognár fotó)

Sárga virágok, olaj

Tablókép, Rózsa a jászapáti Mészáros Lőrinc
Gimnáziumban érettségizett. (Kónya fotó)

Szarvaséknál 1961-ben.

Tulipán, olaj

1962-ben készült a fotó a jászapáti Panna kútjánál.

Jászapáti „Patyolat” (1962)

Jázmin, olaj

TANULMÁNYOK

Szalkári Rózsát diáktársai Demeter Rozikaként ismerték. Az elemi iskolát 1943-ban kezdte meg a helyi központi iskolában. A legtöbb iskoláskori élménye a harmadik és negyedik osztályos időkből maradt meg, amikor a „Szentimre” iskolában tanult. Az iskola és az otthon között nagy volt a távolság, amit a gyerekek akkoriban gyalog tettek meg hóban, fagyban, napsütésben. A hosszú séta alkalmas volt arra, hogy a diákok jókat beszélgessenek egymással, és közben aprólékosan meg tudták figyelni a lakókörnyezetet. Rózsa számára az ihlet forrásaként köszönnek vissza az azóta eltűnt házak, utcák, események. Osztálytársaival kíváncsian bámulták a községháza pincéjénél a ki- és berakodást, főleg a jégtömbök elvermelését, a piactéren átbámulva megcsodálták a kofák szebbnél szebb portékáit. Az úgynevezett „Nagykút” volt a következő állomás, ahol az artézi vízben kezét vagy lábát mostak, hallgatták a beszélgetéseket, hiszen a kútnál mindig pezsgett az élet. A Szentgyörgyi úton volt minden: pékség, trafik, cukrászda, majd a titokzatos „Berente boltja” mellett haladtak el a diákok az iskolába vezető úton. Hazafelé jövet gyakran megálltak játszani valamelyik füves, mély árokban. Rózsa - saját elmondása szerint - kisiskolás éveiben nem volt túl okos gyerek, csak nagyon szorgalmas.

Régen a gyerekek dolga a családban nemcsak a tanulás volt, hanem aktívan ki kellett venni részüket a ház körüli munkából is. Rózsa a mezőgazdasági munkákból gyenge fizikuma miatt a könnyebbeket kapta meg, főként otthon dolgoztatott, a ház körüli és háztartási munkák jutottak neki. A munka mellett minden szabad órájában, percében rajzolt, autodidakta módon, mert akkor nem volt Jászapátin rajztanár. Winkler István tanító bácsi néhány alkalommal foglalkozott ugyan Rózsával, de ő belül érezte, hogy ez kevés. Végtelen türelemmel és szorgalommal gyakorolt, lemásolt mindent, ami megtetszett neki, legyen az szentkép, képeslap vagy magyar kártya. Sokszor késő éjszakába nyúlóan rajzolt a petróleumlámpa fényénél. Amikor a család többi tagja a nehéz mezőgazdasági munkában elfáradva mélyen aludt, Rózsa a fűzetbe

Tavaszi csokor, akvarell

vagy könyvbe helyezte a másolni valót, csak rajzolt, amíg az édesanyja fel nem ébredt. Gyermeki huncutsággal figyelte a családtagok ébredését, és amikor valakit mocorogni látott, lecsavarta a lámpát, majd amikor újra elaludtak, folytatta a rajzolást. Ősi erő dolgozott már akkor is Rózsában. Tudta, hogy amikor jön az ihlet, nem szabad engedni, hogy elszálljon. Az éjszaka közepén sem hagyta veszni a vászonra kívánczó gondolatot, érzést, élményt.

Nem volt rajztömbje, sokszor előfordult, hogy rajzlapja sem. Takarékoskodni kellett a papírral, addig rajzolt rá, amíg mindkét oldala tele nem lett. Ceruzát, radírt sem gyakran kapott. Többször bement Koczkáék papírboltjába, nem vásárolt, csak szagolta a radírokat. Gyerekkori rajzait sajnos nem őrizték meg, csak emlékeztében él, hogy minden rajzóra végére az aznapi rajzot kicsiben is elkészítette saját magának, s azokat hazavitte. Gyorsan elkészült a rajzóra alkotásaival, még a padszomszédjának is besegített a munkába.

Az elemi iskola eredményes befejezését követően Rózsa a jászapáti Mészáros Lőrinc Gimnáziumban folytatta tanulmányait. A gimnázium meghatározó élménye volt a pályaválasztás, amely kijelölte a fiatal alkotó jövőjét, életútját. A család legidősebb gyermekeként gondolni sem mert a továbbtanulásra, hiszen a szülőknek sok nélkülözést jelentett már az is, hogy gimnáziumba járhatott, és az öccse is megkezdte a középiskolát. Még két kisebb testvére volt, akiknek a szülők szintén biztosítani szerették volna a középiskolai tanulást. A továbbtanulást végül is a tanárai szorgalmazták. A pályaválasztás története élénken él Rózsa emlékeztében, és örökre hálás tanárainak, akik bátorították, és szüleinek, akik támogatták tanulmányaiban. Beszélgetésünk alkalmával Rózsa felidézte a továbbtanulással kapcsolatos emlékeit: „Osztályfőnököm, Medvigy Miklós családlátogatás alkalmával látta az autodidakta módon készült rajzaimat, festményeimet, például az Itt születtem címűt, és kérte, hogy vigyem be az iskolába. Másnap magammal vittem a képet a gimnáziumba, a tanár úr megmutatta az osztálytársaimnak, majd leszaladt vele az igazgatói irodába és így szólt az igazgatónak: „Béni bátyám, ennek a lánynak rajztanárnak kell lenni.”

Vadvirágok, olaj

A képre Imre Lajos tanár úr is felfigyelt, és beajánlott Tősér tanár úrnak, aki a készülő Kőszívű ember fiai színdarab iskolai előadásának a díszleteit készítette. Tősér tanár úr maga mellé fogadott segédjének. A díszletet a tanítási órák után készítettük nagy odaadással és szorgalommal, végül az előadás - köztük a kiváló díszlet is - nagy sikert aratott. Az előadás bevételéből száz forintot szavaztak meg részemre, ami nagy meglepetés volt és örömmel töltött el. Az egyik tanítási napon a mikrofonba bementek, hogy Demeter Rozália IV. C. osztályos tanuló fáradjon le az igazgatói irodába. Izgatott voltam, mert nem tudtam elképzelni, hogy miért hívatnak, hiszen semmi rosszat nem követtem el. Bolvári tanár úr fogadott, aki megköszönte a több héten át délutánonként végzett munkámat, és átadta a szülői munkaközösség és a tanári kar közös elhatározásával adományozott száz forintot. Ezen a pénzen vettük meg a ballagási ruhám anyagát. A gimnáziumi évek alatt egyszer sem kaptam új ruhát, a rokonok, nagynénik átalakított, viselt ruháiban jártam éveket. Medvigy tanár úr nem adta fel továbbtanulásra ösztökélő terveit, behívta édesanyámat az iskolába, és meggyőzte, hogy engedjenek el engem Szegedre a Pedagógiai Főiskola rajztanári szakára. A tanár úr elküldte a jelentkezésemet Szegedre, és nagy meglepetésemre értesítést kaptam a felvételi vizsgára, amely eredményesen sikerült.”

Rózsa hálás szüleinek, hogy céljai megvalósításában támogatták. Mindig szeretettel gondol a családtagokra, az otthon melegére, ahonnan az egyik legfontosabb értéket kapta útravalóul az életben, az emberek tiszteletét és szeretetét, az önzetlen segíteni akarást. Családtagjait festményein is gyakran megörökítette. Mindegyik alkotásából kiérződik a szeretet, a hála, a köszönet, a finom érzékenység.

Kála, tempera

SZERELMEK, TÁRSAK

Az élet fontos szereplői a családtagok és barátok mellett a szerelmek, társak, akik különböző életszakaszainkban kísérnek utunkon. Rózsa első nagy szerelmét, Gross Arnoldot másodéves főiskolai hallgatóként ismerte meg 1957-ben. A tanév során hol Szegeden, hol Budapesten találkoztak, a nyári szünetben a testvéreivel is meglátogatták Arnoldot. A férfi azt szerette volna, hogy Rózsa ne fejezze be a főiskolát, hanem házasodjanak össze azonnal. Rózsa úgy érezte, hogy ezt nem teheti meg, mert a szülei nagy áldozatot vállaltak annak érdekében, hogy főiskolán tanulhasson.

1957 nyarán Rózsaék szomszédja, Szalkári Vilmos az édesanyjának építette az alsókonyháját, amikor megismerkedtek egymással. Vilmos akkor már 14 éve Budapesten élt, és csak nyáron tartózkodott Jászapátin. Rózsa ekkor éppen a szakdolgozatát készítette, Apáti térképét jelölgette be, fotózott. Vilmos többször elkísérte, és segített Rózsának a házakat, utcákat fényképeken megörökíteni. A közös munka során megismerték, megkedvelték egymást. Vilmosnak azonban volt akkor egy hét évig tartó kapcsolata, Rózsának pedig nagy problémája volt a házasság gondolatával. Vili azt tanácsolta neki, hogy ne menjen még férjhez, mert nagyon fiatal, ami igaz is volt, hiszen mindössze 21. életévét töltötte ekkor. Végül döntött, Gross Arnolddal nem kötött házasságot, de az ekkor már ismert és elismert művészt bántotta a visszautasítás, ezért egy ideig nem találkoztak.

Szalkári Vilmostal nem sokkal később, 1958. márciusában házasodtak össze. Vilmos Budapesten tanított a MŰM 14-es intézetben, Rózsa pedig végezte Szegeden a harmadik évfolyamot. A távházasság működött ugyan, de mindketten szerettek volna több időt tölteni egymással. Vili a Művelődési Minisztériumba ment, ahol ugyan nem volt semmi ismeretsége sem, de elmondta, hogy a felesége még tanul, viszont a következő tanévtől szeretne Budapesten rajztanárként dolgozni. A főiskolára érkezett állásajánlatban név szerint, kimondottan Rózsa számára jelent meg a zuglói állás.

Animone, pasztell

Szeptemberben a XIV. kerületi lakótelep akkor elkészült iskolájában az ún. új iskola tanulóit kapta meg friss tanárként Rózsa.

A hosszan elhúzódó harmadik év végét lezáró vizsgák, majd az államvizsgára való felkészülés, izgalom, legyengítette a szervezetét, tüszős torokgyulladással és ízületi gyulladással kórházba került. Kilenc hétig feküdt az Uzsoki kórházban. A kórházi kezelést követően Jászapátira került a szüleihez utógondozásra, mert a fővárosi tisztiorvos nem engedte a Thököly úti lakásukban a további gyógykezelést. Lénárt doktor úr Jászapátiról beutalta a jászberényi kórházba, ahol Suba György éppen ebben az időben töltötte orvosgyakornoki idejét. Tavasszal az ORFI Császár Kórház részlegébe kapott beutalót, két hétig gyógyfürdős kezelésben volt része. A szíve ezt nem bírta, így átkerült a kardiológiára. Nagyon lassan épült fel, nyáron fokozatosan kezdett el újra mozogni, járni. Az iskolában közben helyettesítették. Az igazgató a tanév közeledtével azt mondta, ha szeptemberben még nem tud tanítani, akkor mást vesznek fel a helyére, így Rózsa, hogy ne veszítse el állását, a saját felelősségére vállalta a tanítást. A kórházi kezeléseket ideje alatt csak úgy szórakozásból, kisgrafikákat készített. Évtizedekkel később, 2006-ban a 43. kiállítására készített a kórházi grafikákból is bemutatót Kórházi pillanatok címmel, ahol a valamikori orvosgyakornok, Dr. Suba György volt a díszvendég.

Szalkári Vilmos harminc évig osztozott Rózsa sorsában. 1961-ben kiváló pedagógiai munkája eredményeként a XIII. kerületben egy új lakásban kaptak társbérletet. A lakáskiutalás egyik oka volt, hogy gyermeket vártak. Karácsonykor hazautaztak Jászapátira a szülőkhöz, de közben Vili ideggyökgyulladást kapott. Rózsa veszélyeztetett terhesként szánkóval vitte a buszhoz, emelgette férjét. Az ünnepek után, január 5-én spontán megszakadt Rózsa terhessége. Vilmos magatehetetlenül feküdt otthon, az édesanyja ápolta, majd tavasszal bekerült az ORFI-ba, ahol súlyfürdőt kapott. Felesége szeretett volna róla megfelelően gondoskodni, de sajnos nem tehetette, mert a szíve miatt bekerült a Róbert Károly Kórházba. Vili megszökött a kórházból, hogy meglátogathassa feleségét.

A gyermek utáni vágy a tragédia után újra és újra megjelent házasságuk éveiben. Az 1960-as évek közepén Rózsa az iskolájában megismerkedett egy

Tornos Iskola, olaj

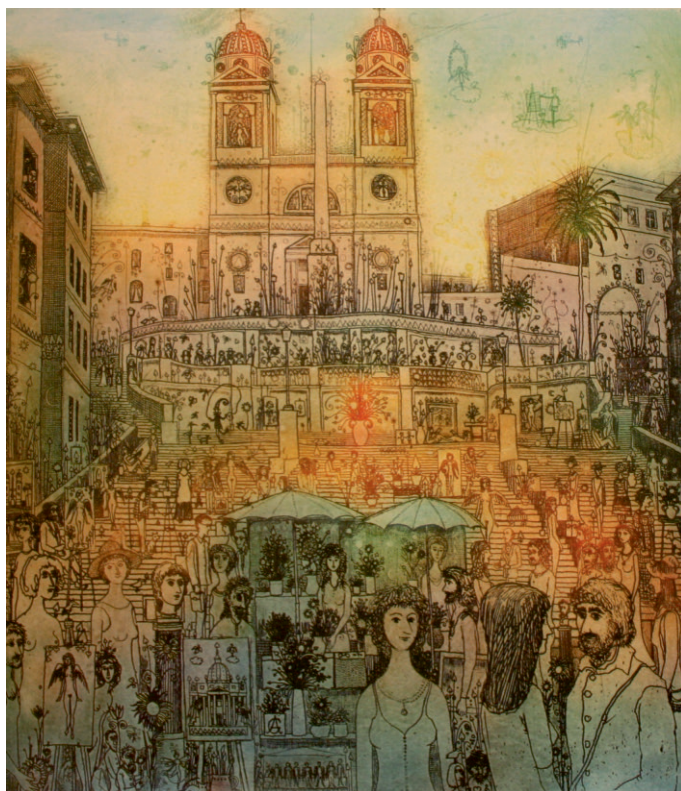
Dorozsmai utcai nevelőotthon kis neveltjével, Neumann Győzővel, aki nagyon vágyott a szeretetre, és időnként hazavitték magukhoz a fiút. (Fotó 19. old.)

A közösen eltöltött programok, beszélgetések során erős érzelmi kapcsolat alakult ki, és néhány hónap múlva jelezték, hogy szeretnék örökbe fogadni a fiút. Győző édesanyja, amint megtudta, hogy Rózsáék szeretnék örökbe fogadni a kisfiút, elkezdett érdeklődni gyermeke iránt, látogatni kezdte. Az akkori szabályok szerint, ha egy évben akár egyszer is meglátogatta a szülő a gyermekét az intézetben, akkor csak az ő engedélyével volt örökbe adható. Az édesanyja megjelent Rózsáéknál, és azzal a feltétellel egyezett volna bele az örökbefogadásba, ha vettek volna neki egy lakást. Önálló lakás a Szalkári házaspárnak is jó lett volna, ugyanis mindeddig társbérletben laktak. Sajnos a fiút nem sikerült örökbe fogadni. Évekkel később, amikor Győző tízéves lett, becsöngetett Rózsáékhoz. Egyedül volt, az intézetből jó magaviselete miatt elengedték moziba, de ő a mozi helyett Rózsát és Vilit választotta. A korábban kialakult érzelmi kötődés soha nem szakadt meg annak ellenére sem, hogy olykor hosszú ideig nem találkoztak. Később újra felmerült az örökbefogadás gondolata. Ha nem is gyakran, de néha előfordul, hogy a sors ismétli önmagát, ugyanaz történt, mint az első örökbefogadási próbálkozásnál. Győző édesanyja ismét megjelent, a feltételei még lehetlenebbek voltak, így meghiúsult az örökbefogadás. Évekig nem találkoztak Győzővel, aki miután katonaként leszerelt és megnősült, újra megkereste Rózsát és férjét. Úgy döntöttek Vilivel, hogy megszakítják a kapcsolatot Győzővel. Az érzelmi szál, a gyermekkor meghatározó élménye azonban erősebb volt. Hivatalosan nem sikerült az örökbefogadás, de a szív hangja minden hatóságnál erősebbnek bizonyult, és a „fogadott édesanya-gyermek” kapcsolat mai napig is tart. Győző úgy van jelen Rózsa családjának életében, mint a testvérei többi gyermeke, édesanyjának a nyolcadikunokája volt.

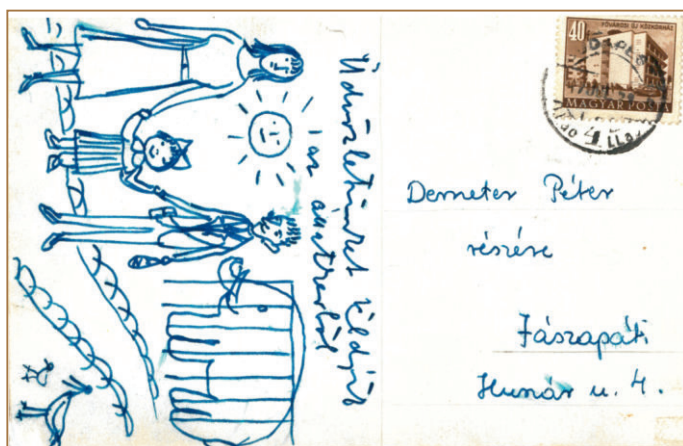
Férje, Szalkári Vilmos 1988-ban elhunyt, Rózsa később férjhez ment Budai Jánoshoz, akivel Tökölön élt, és édesanyját is magával vitte, mert édesapja halála után nem szeretette volna egyedül hagyni Jászapátin. Második férje, János halála után, 2005-ben, ötven év távollét után Rózsa édesanyjával együtt hazaköltözött Jászapátira.

Apáti templom, olaj

Gross Arnold alkotása.
Rózsa bal oldalt látható kalapban.

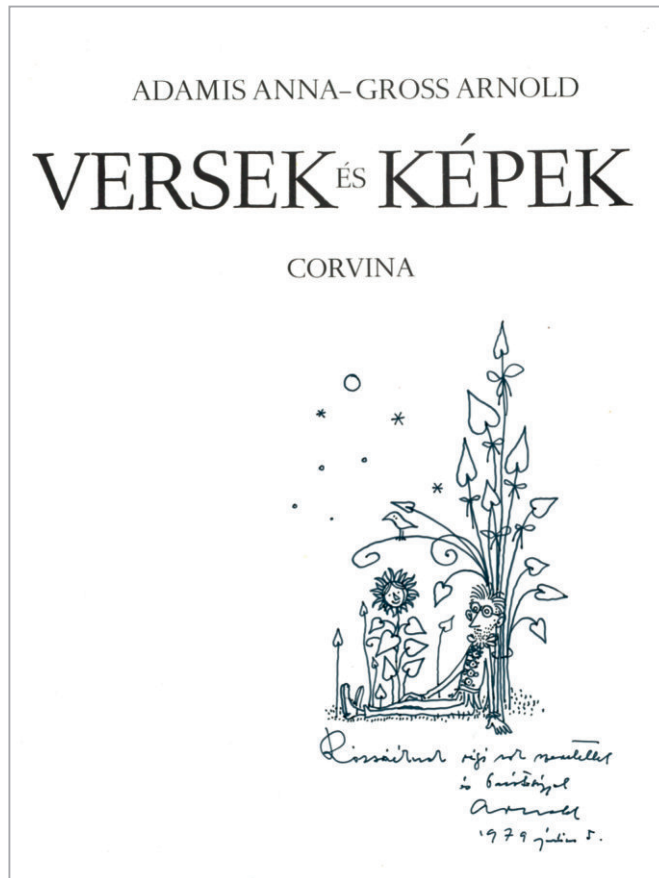
Gross Arnold képeslapja.
A rajzon Kati, Rózsa és Arnold láthatók az Állatkertben.
Gross Arnold alkotása.

Gross Arnold a női alakot Szalkári Rózsáról formázta.

Szalvétarajz - Gross Arnold készítette.
Rózsa és Arnold a képen.

Adamis Anna - Gross Arnold Versek és képek című könyve.
Rózsanak dedikálva.

Gross Arnold rajza Szalkári Rózsáról.
(Magyar Nemzet 1965. május 1.)

Esküvői fotó: Házasságkötés
Szalkári Vilivel 1958-ban.

Győző és Rózsa

Győző és Vili

Házasságkötés Budai Jánossal
1991-ben.

PEDAGÓGIAI MUNKÁSSÁGA

Szalkári Rózsa 1958-ban szerezte meg diplomáját a szegedi Pedagógiai Főiskola rajz-földrajz szakán. Budapesten kapott rajztanári állást, ahol 33 évig tanított.

Kezdő tanárként Zuglóban helyezkedett el, teljesen kitöltötte a mindennapjait a tanítás. Kevés ideje maradt az önálló alkotásra, de a kerületi rajztanárok közös kiállításain rendszeresen szerepelt alkotásaival, valamint a nyári szünetben a Pedagógus Stúdióval művésztelepekre, év közben pedig a Török Pál utcai művészeti iskolába járt rajzolni. A zuglói általános iskolát követően nyugdíjazásáig a XIII. kerületben tanított.

A tanári pályán eltöltött évtizedek sok sikert, kellemes élményt adtak Rózsának és tanítványainak is. Egyszer például egy kis létszámú osztályban olyan szorgalmasan, igyekezettel dolgoztak a tanulók, hogy Rózsának kedve támadt akvarell képet készíteni róluk. A kép azóta nemcsak az osztály emlékét őrzi, hanem egy humoros történetet is.

Amíg Rózsa alkotott, egyik kolleganője benyitott az osztályterembe, és beadta a szünetben el nem készült kávéját. A kolleganő intett a gyerekeknek, hogy dolgozzanak tovább, ne álljanak fel, és letette az asztalra a kávéját. Rózsa pedig csak festett tovább.

A padosorokból egyszer csak felpattant az egyik tanuló, elkiáltotta magát: „Rózsa néni, ne tessék meginni a kávéját!”. „Miért?” – kérdezett vissza Rózsa. „Azért, mert már kétszer is a kávéba tetszett mártani az ecsetet” – felelte a diák. Alkotás közben Rózsa teljesen megfeledkezett minden külső

körülményről, csak az ihletre és a műre koncentrált.

Kőhíd Jászberényben, olaj

Soha nem tiltotta meg tanítványainak a másolást, de emellett megtanította a térből a síkba történő ábrázolást, azaz a helyes térlátást is. A tanulókat segítette tehetségük kibontakoztatásában, soha nem kért anyagi ellenszolgáltatást diákjaitól. Ma is van tanítványa, természetesen emberbaráti alapon. Az emberséget szüleitől tanulta, ezzel az életszemlélettel és lelkiismeretes tanári munkájával magyarázható, hogy aktív dolgozó korában nem maradt elég ideje a festésre, csak a nyugdíjas éveiben hódolhatott igazán felszabadultan a szenvedélyének.

Évtizedekig Budapesten tanított Rózsa, de soha nem tudott elszakadni Jászapátitól és a Jászságtól. Millió szállal kötődött szülőföldjéhez. A nyári szüneteket és a nagyobb ünnepeket mindig Jászapátin töltötte. A zuglói általános iskola hatodik osztályának osztályfőnökeként baráti kapcsolatot alakított ki a jászapáti általános iskola hatodik osztályával. A budapesti gyerekek kétnapos kirándulásra érkeztek Apátira, a jászapáti gyerekek pedig fővárosi társaiknál töltöttek el néhány napot, és közös programokat is szerveztek. Bagi Imre tanító bácsi elvitte a fiatalokat Bíró fazekas mesterhez és Jakkel Sándor bácsihoz, a kékfestőhöz. Ellátogattak a Jásztejbe, a TSZ-be, műsorokat szerveztek egymásnak. Bagi Imre bácsi ismertette meg Rózsát Mihály Béla keramikus, látványtervező iparművésszel, jászapáti híres szülőttével, akitől megtanulta a kerámiakészítést, -égetést, -festést.

A tanári hivatás nemcsak tanítást jelent, hanem folyamatos tanulást, önképzést is. Rózsa pályafutása során mindig nyitott volt az új dolgokra, ami számára nem volt ismert, azt előbb megtanulta, hogy később tudását átadhassa másoknak. Miután megtanulta a kerámiakészítést, a gyerekek érdeklődésére kerámia szakkört kezdett el vezetni az iskolában.

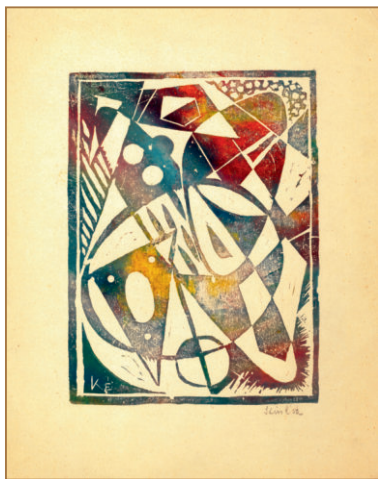

Jászapáti - Huszár utca, olaj

Greksa Boritól megtanulta a kalocsai motívum készítését, ez lehetővé tette, hogy Mihály Béla részére 32 kerámia tárgyra megtervezze a kalocsai díszítést. Később elvégezte a fotószakkör-vezetői tanfolyamot is, hogy ezzel is segíthesse diákjait. Ennek meg is lett az eredménye, a fotószakkörre járó diákjai budapesti első díjasok lettek egy pályázaton, fényképezőgépet nyertek, és két diákzánkai jutalomtáborban vehetett részt.

A jász gyökerek összetartották az elszármazottakat, segítették egymást. Mihály Béla kiállítást, három napos rendezvényt is szervezett az iskolában „Lakótelepi napok” címmel.

Rózsa tanítványai a különböző képzőművészeti versenyeken szép eredményeket értek el. Nagykálóczi Zoltán hetedik osztályos tanuló Korong Matyi álma című műve és Székelyhidi Zoltán szintén hetedikes fiú Csontváry magánya című alkotása országos első díjas lett, s a hálás diákok - szeretetből - tanárjuknak ajándékozták nyertes alkotásukat.

Kiss Éva linóleummetszetei

Tököli nyár, olaj

Első díjas alkotása volt T. Lukács Ágnes tanítványnak is, Vincze Tibor Csontváry magánya című alkotását még a televízióban is bemutatták. A mozaikkészítés fortélyait nem tanították a pedagógiai főiskolán, ezért Rózsa az Iparművészeti Főiskolán kért óralátogatásra engedélyt, mert szeretne volna azt is megtanulni. Az Iparművészeti Főiskolán ismertették meg egy végzett hallgatóval, Káim Miklóssal, aki sokat segített neki a mozaikkészítésben. A zuglói általános iskola földszinti falán elkészítette Az úttörő-táborozás című mozaikot. De ő készítette el olajfestéssel a biológia szakterem részére a növény- és állatrendszertani képeket is.

Pedagógusi pályafutásának harminchárom évében Rózsa négy iskolában tanított. Önzetlen, hivatásának élő tanárként utolsó három iskolájában kerámiaégető kemencét építtetett, de nem az iskola költségére, hanem személyes kapcsolatainak segítségével, támogatásokból valósította meg ezt a tervét.

Tököli nyár a Dunánál, olaj

JÁSZ ALKOTÓK KÖRE (JAK)

Szalkári Rózsa nemcsak festményeivel alkot maradandót, hanem társadalmi szerepvállalásával is. A Jász Alkotók Köre 1995-ben alakult meg Szalkári Rózsa és Kiss Bertalan festőművészek kezdeményezésére, akik a jász Redemptio 250. évfordulójára készülődve megkeresték a Jászságból elszármazott művészeket, hogy közös kiállítást szervezzenek az ünnepségre. A kezdeményezéshez 21 művész csatlakozott, így 1995. július 28-án Budapesten a Gellért Szállóban megnyílt az első tárlat. 1995-ben a jászsági művészek összefogásával alakult meg a Jász Alkotók Köre. A JAK célja megalakulásától kezdve az, hogy tagjai közös kiállításokat szervezzenek, különböző szakmai fórumokon tapasztalatokat cseréljenek, megismerjék egymás alkotói világát és környezetét.

Az alapító tagok közül nyolc alkotó a mai napig együtt szervezi a JAK évenkénti kiállítását. A JAK művészei az elmúlt közel két évtizedben több jászsági település rendezvényén, kiemelten a Jász Világtalálkozókon szervezett kiállításokon mutatták be alkotásaikat a közönségnek. Budapesten művelődési házakban, kiállítótermekben, iskolákban több mint ötven alkalommal szerveztek kiállítást.

Egy évvel a JAK megalakulása után a jászapáti Kocsis Zoltán azzal a lehetőséggel kereste meg a művészeket, hogy Vágó Pál festőművész egykori műtermében szervezhetnének Művésztelepet. Az első Művésztelepet 1997 nyarán tartották meg. A táborlakók munkáját Szalkári Rózsa és Borbás P. Zsuzsa művészeti vezető segítette. A tizedik JAK táborban már 18 felnőtt művész és 21 tanuló vett részt Szabari Zoltán vezetésével. A tábor évről évre népszerűbb lett a fiatalok körében. A JAK megalakulása óta 37 felnőtt és 186 tanuló alkotott a táborban, és vannak visszatérő alkotók is.

2013-ban a Jászapátiak Baráti Egyesületének szervezésében, Szalkári Rózsa vezetésével immár tizenhetedik alkalommal rendezték meg a kéthetes tábort.

Badacsony, olaj

A művésztelep alkotó munkájában részt vehetnek fiatalok is, akik profi képzőművészekről tanulhatják meg a különböző festészeti, rajzolási technikákat. A művészek többsége visszatérő vendége a tábornak, akik a Jászság településeiről érkeztek, illetve elszármazottak, de kötődésük van a térséghez. A művésztelep lehetőséget biztosít az alkotóknak a közös munkára, tapasztalataik átadására, kapcsolódásra, a Jászság és jász emberek megismerésére. A tábor minden évben színes programok egészítik ki, amelyek az ihlet forrásai is egyben. A művészek felfedezik a nyár szépségeit a Jászságban; a határban vászonra festik az aranyló

napraforgó- és búzatáblákat, a természet ezer csodáját. Az elmúlt esztendőben a tanyavilággal is megismertek, régi korok emlékeit idézték fel a megfestett használati eszközökkel. A JAK táborban számos közös programon vettek részt az alkotók, a teljesség igénye nélkül: ellátogattak többek között Jászszentandrásra, ahol Dávid Sándor jászkapitány látta vendégül az alkotókat; a jászapáti Tanyamúzeumba, a Borbás, a Gőz, a Rusvai tanyákra; részt vettek a Jászság kulturális, hagyományörző rendezvényein, könyvbemutatókon, hangversenyeken, a Jászok Világtalálkozójának több rendezvényén, a Jászapátiak Baráti Egyesületének Aratónapján. A JAK tábor minden évben kiállítással zárul a Vágó Pál Múzeumban, ahol a fiatal alkotók és a képzőművészek által a táborban készített alkotásokat csodálhatják meg az érdeklődők. A kiállítások megnyitóján sok kedves helyi amatőr művész lépett fel, a teljesség igénye nélkül, pl.: Kocsisné Kaszab Zsuzsanna (ének), a Rác Aladár Zeneiskola tanulói, a Mécses együttes, Utsi László (ének, gitár), V. Molnár Imre (barokk furulya), Szabari Katalin (vers), Vozáry Viktória, Horváth Bence (furulya), stb....

A Jász Alkotók Körének történetéről 2012-ben jelent meg egy színes, fotókkal illusztrált kiadvány, amely bemutatja a JAK alkotóit, a művésztelep elmúlt éveit.

Hajdúszoboszló, pasztell

ÚJRA JÁSZAPÁTIN

Szalkári Rózsa életében mindig kulcsfontosságú szerepet töltött be Jászapáti. Sorsában újra és újra előjön a visszatérés szülővárosába, amelytől soha nem tudott elszakadni. Különleges élmény volt számára az első jászapáti kiállítás, hiszen itthon, az ismerősök előtt kellett megmutatnia magát és művészetét. A szegedi főiskola elvégzését követően Rózsa évtizedekig a tanári hivatásnak élt. Annyira szeretett tanítani és kedvelte a gyerekeket, hogy az iskolából általában késő este ért haza. A tanítványai is élvezték az órákat, igyekezett mindig valami újat adni a diákoknak, és folyamatosan fenntartotta bennük az érdeklődést a művészetek iránt. A tanítás mellett nagyon kevés ideje maradt az alkotásra, önálló kiállítások szervezésére, de mint ahogy ő maga vallja: a „tanítás kárpótolta az elmaradt kiállításokért”. Egyik legemlékezetesebb önálló kiállítása a Jászapátiin megrendezett első tárlata volt. Az Új Néplap megyei napilap 1991. december 9-én címlapon tudósított a kiállításról „Visszatérés a szülővárosba” címmel: „A terem igencsak kicsinek bizonyult, a falra függesztett képekből szinte semmit sem lehetett látni, de még a folyosón is sokan várakoztak virágcsokrokkal...Szalkári Rózsa már kisdíakként megörökítette szülővárosa szép épületeit, templomát, jellegzetes utcáit. Ezek a tehetségről árulkodó gyermekrajzok vezették be a nézelődőt a kiállító terembe, ahol több évtized termése látható. Tájképek, csendéletek, iskolai pillanatok megörökítő grafikák vallanak a természet s az emberek szeretetéről” – írta a napilap.

Kiállítások, ünnepek, családi, baráti rendezvények szeretettel várták Rózsa Jászapátiin vendégként, majd második férjének, Budai Jánosnak halálát követően állandó lakosként is. 2005 óta ismét jászapáti lakos. Szülővárosában, Jászapátiin tisztelik, elismerik művészeti tevékenységét, közéleti szereplését. Szerény és nem szereti, sőt vissza is utasítja, ha a városban művésznőnek nevezik, ő „a Rózsa néni”. Családjától soha nem tudott elszakadni, de mióta újra Jászapátiin él, a családi kapcsolatai még tovább erősödtek.

Jászapáti, pasztell

Mindvégig szeretett édesanyja mellett volt, betegségében ápolta őt, segítette életének utolsó percéig, mígnem 2012-ben elveszítette a számára legkedvesebbet. Két öccsét sajnos már évekkkel ezelőtt elveszítette, húgával, Katival közösen támogatták édesanyjukat. Gyermekkorában Rózsa segítette Katit, most fordítva van, Kati segít Rózsának, főleg, mióta több baleset is érte. Testvéreinek a gyerekeivel is ápolja kapcsolatait, a család már szép nagy, hiszen a testvéreinek már unokái is vannak.

Rózsa húgával, Katival. Gyermekkorában ő segítette Katit, most pedig húga segíti Rózsát.

Hazatérte után szeretettel és barátsággal fogadták régi ismerősei is Rózsát, aki aktívan részt vesz a város és az egész Jászság kulturális életében. Nyáron JAK tábort szervez, kiállításokon és egyéb kulturális rendezvényeken vesz részt. Nyugdíjas éveit az alkotásnak szenteli. A kórház, betegség sajnos visszavisszatér életébe. 2013-ban egy szerencsétlen esést követően eltörött a karja, de gyógyulásba vetett hite és akarata átsegíti a nehézségeken. A fájdalmas gyógytornák közben csak arra gondolt, hogy mielőbb kezébe foghassa az ecsetet és alkothasson.

Barátai, ismerősei szívesen látogatják meg Rózsát Jászapáti otthonában, ő pedig nagyon jó vendéglátó.

Jászapáti, pasztell

Általános iskolai, 50 éves osztálytalálkozó. (2001)

Otthonában látta vendégül a 60. általános iskolai osztálytalálkozóra érkező volt diáktársait. (2011)

2011-ben ünnepelték osztálytársaival az 56 éves érettségi évfordulót.

Családi körben

ÉLETFILOZÓFIÁJA: ÖNZETLENÜL SEGÍTENI

Rózsa az emberek szeretetét és az önzetlen segítségnyújtást szüleitől örökölte, és ez meghatározza életszemléletét. Éltető forrás számára a másoknak adás öröme. Tanári pályáján nagyon sok diáknak megtanította a rajzolás, festés különböző technikáit, megismertette őket a művészet különböző irányzataival. Tanítványai közül a tehetségeket felkarolta, és önzetlenül segített nekik tudásuk felszínre hozásában, tehetségük kibontakoztatásában. Egyik legsikeresebb tanítványa T. Lukács Ágnes, grafikus, festő, aki rajz-tanulmányait Szalkári Rózsa festőművész-rajztanárnál kezdte az általános iskolában. Kapcsolatuk azóta is baráti, már több alkalommal szerveztek közös kiállítást, ahol mester és tanítványa alkotásait együtt csodálhatták meg az érdeklődők. A JAK táborban is fedezett fel a helyi fiatal alkotók között tehetségeket, pl.: Andrási Erikát és Borbás Annamáriát.

Munkájával, tudásával segíti a JAK tábor megszervezését Jászapátin. Aktívan részt vesz a városban meghirdetett rajzpályázatok szakmai elbírálásában. A város különböző jótékonyági estjein, báljain a tombolába mindig felajánlja valamelyik alkotását.

Nagy adakozó is, a Vágó Pál Emlékház teljes felújítását követően 2011-ben Szalkári Rózsa igényes és időtálló rézcsöveket ajánlott fel a kiállító terembe. Ezek teszik azóta is lehetővé, hogy az emlékházban megrendezett kiállítások képeit megfelelő szögben és magasságban szemlélhesse a látogató.

Rózsa nemcsak alkotásaival nyújt örömet a barátainak, ismerőseinek, hanem személyiségével is. Mindig barátságos, szeret vidám történeteket mesélni a múltból, s mindig, mindenkivel szemben toleráns, segítőkész.

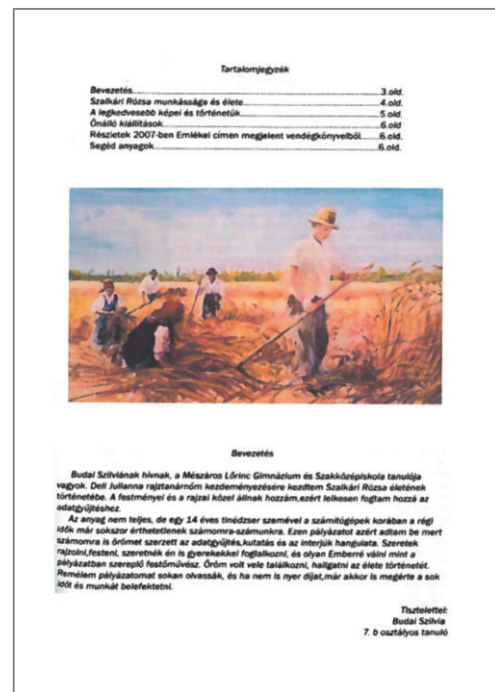
Repceábla, olaj

Berente Petra és Budai Szilvia a nyári művésztaborban felfedezett tehetséges diákjai róla írtak a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet SZIE Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium „Köztünk élő nagyjaink” című pályázatára készült pályamunkájában 2008-ban.

Berente Petra pályázatának borítólapja.

Budai Szilvia pályázatának egy oldala.

Jászdózsa, akvarell

AZ ÖTVENEDIK ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁS HETVENÖT ÉVESEN

2011. október 15-én jubileumi ünnepségen köszöntötték Szalkári Rózstát hetvenötödik születésnapja és ötvenedik önálló kiállításának megnyitója alkalmából Jászapátin a Pájer Antal Művelődési Házban. Rózsa együtt ünnepelt családjával, barátaival, ismerőseivel, köszöntötte őt a város vezetése is. A jubileumi, ötvenedik önálló kiállítást Urbán Péterné nyitotta meg, aki értő szavakkal, a személyes indíttatást, a jász identitást is kiemelve méltatta Rózsa alkotói pályáját. A megnyitón közreműködött a Rácz Aladár Zeneiskola fúvószenekara, Géczy Erika előadóművész és Tóth Ernő Jászságért Díjas operaénekes. Az ünnepség megható pillanata volt, amikor Rózsa köszönthette 98 éves édesanyját.

Rózsa művészetének sokszínűségét Urbán Péterné, Ilike a következő szavakkal méltatta az életművet bemutató kiállítás ünnepélyes megnyitóján:

„Rózsa művészete olyan sokszínű, mint az általa megfestett virágok. Régebben elsősorban akvarellal dolgozott, de nagyon kedveli a grafikai megoldásokat, a diófacácot, a temperát és filctollat egyaránt. Az utóbbi években azonban olajjal fest. Témái elsősorban a természet adta szépségek, a virágok, s ennek kivetülései. Meghatározónak vallja a szülőföld élményeit, a gyermekkort, az egyszerű, de érzelmileg gazdag szülői ház máig tartó hatását. Képeiből árad a természet szeretete, a szülőföld iránti mély tisztelet.”

Urbán Péterné nyitotta meg Rózsa ötvenedik önálló kiállítását.

Az erdőben, akvarell

Az ünnepségen Tálás Ernő
operaénekes köszöntötte Rózstát.

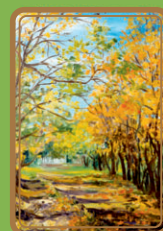
Rózsa megköszönte
édesanyjának a gondoskodást.

Fellépett
Géczy Erika énekesnő.

Tököli ősz, olaj

ÍRÁSOK SZALKÁRI RÓZSÁRÓL

A „Mit üzen a rádió” Buga doktora?

Rózsa kedves, gratulálok. Őszintén gratulálok, mert a „Rajzóra” a kiállítás egyik legjobb képe. Abban a kis akvarellben annyi merész – mondhatnám kihívó – bátorság van az annyira művészien elnagyolt, hogy egészen különleges tehetségre vall. Odavetett folthatása olyan jó, hogy a néző látja, művész csak sejteti és nem mondja, de érezteti. Ezért az egy képért érdemes volt kimenni, és sajnálom, hogy Ilonka néni nem láthatta...

Még egyszer gratulálok: Laci bácsi

Dr. Buga László (1969)
orvos, egészségügyi szakíró

Szeretett kedves Tanítványom, Rózsám!

Ma érkezett hozzám az általad küldött művész-tanári munkásságodat bizonyító vaskos levél. Számos kiállításod, művész-pedagógiai munkásságod hatalmas dokumentumaival. Gratulálok! Mert nem kis dolog újabb művészcsemetéket ültetni, valamint számos magas színvonalú kiállítást: egyénit és csoportosat létrehozni!

Büszke vagyok Reád és úgy érzem magam, mint az a bizonyos bibliai magvető, akinek hintett magvai, értő jó Földbe – a Te művészelkedbe estek. Lettek gazdag sarjak, mint lombosodó Fák a Te értő kezeid alatt.

Kopasz Márta (1999)
magyar festő- és grafikusművész
Szalkári Rózsa tanára

VIRÁGOK, TÁJAK, EMEREK

Jászapáin született, Tehetsége ígéret. A csermelyből folyam lett, Táplálja a művészet!	Útja során életek: Virág, tájak, emberek... Olaj, pasztell, grafika, E módszerek tudora.	Feltöltödsz e világban, Hiszel már a csodákban! Alkothasson ezerszám: Mester és tanítvány!
---	---	---

Mit szívével befogad Munkáiban visszaad. Nagy titka a képeknek, Lelke van a festménynek!	Bizonyság most eme hely, Tanítvány is remekel. Tündököl a kis képtár, Ötletekben nincs hiány!
---	--

Berki Ferencné Erzsi
Jászberény, 2008. augusztus 7.

Farkas Ferenc visszaemlékezései

„Szalkári Rózsának volt és van hajlama, tehetsége, ahhoz hogy a jász embert körülvevő világot megörökítse úgy, hogy az ősi otthoni színeket és fényeket, hangulatokat keltse életre akkor is, amikor már nem a Jászságban él és alkot. Ez volt tehát az alapréteg akkor is, amikor a főiskolán Kopasz Márta, Winkler László elméleti és gyakorlati tevékenység számára nem tantárgy volt csupán, hanem önkifejezés és az önmegvalósítás eszköze is.

Bizonyos, hogy ez az említett jászági település színvilága elkísérte festővé válásának útján és teljes festői tevékenysége során. A pipacs pirosa, a búzavirág kékje, a magába néző távoli múltba merülő személy viszonylagos színtelensége az itthon-otthon levegőjét segített megteremteni. Egy-egy csendélet vagy virágábrázolat akkor is hazahívhatta az alkotót, ha például Szegeden, Tökölön vagy Budapesten született meg a mű. A tájba születés motiválta, kikényszerítette emlékezés a Kéttornyú templom számos variációban megalkotott másában szólalt meg: napfényben és viharban, napnyugta táján stb. (Vannak ugyanis épületek, objektumok, amelyek emlékeik, koncentrált foglalatai. Nekem ilyen többek között a Jászapáti Gimnázium.) Bennük élményviláguk, dédelgetett, folytonos megörökítésre számot tartó elemeit szerveződnek sokféle mutató egységgé. Szalkári Rózsának minden bizonnyal ilyen a Nagymalom. Ebben a képben életképszerű, valóság darabok kerülnek ki az alkotó keze alól. Izgalmas és egyben mélységesen dokumentum értékű. Amikor még termelt az objektum, az emberek társas érintkezését is szolgálta. Nem létezik a malomtó, amely színfoltja volt a település eme részének. Leletmentés is ez a festmény, mint a Szent Imre Iskola megörökítése, sok más egyéb mellett... De a településhez kötődést, testesíti meg az Itt születtem (Petőfi) című festménye is, melynek címe legalább annyira beszédes, mint a festmény maga. Az alkotótábor megszervezése is szülőhelyéhez köti. a Jász Alkotók Köre is bizonyosága annak, hogy a jászok bárhol élnek a hazában, figyelnek egymásra, összejönnek, híreket cserélnek otthonról. (Szeged, Győr, Szombathely) Mit is tesz Szalkári Rózsa, amikor a negyvenegyedik kiállítására invitált, invitál bennünket, a kíváncsiakat, az érdeklődőket? Nagyon sokat. De egyet szerintem biztosan megfellebbezhetetlenül. Jelképesen kézen fog bennünket, hogy elvezessen szűkebb pátriájába, Jászapátiba. A szám szerint ugyanannyi kép segítségével feltár előttünk tárgyakat, személyeket, szokásos vagy különös pillanatokat, összefüggő és egyedi történéseket, amelyekbe beleszövődnek más tájon megélt rezdülései is. Az alapréteget minden bizonnyal az OTTHON ELEMELI, élményei jelenítik, testesítik meg. Az ábrázolt személyek közül különösen kedves nekem az „Egy fehércseléd” című, a címbeli szó ugyanis a tájnyelvi világából is átment valamit. A fehércseléd, a vászonceléd nyelvtörténeti adatként is érték, hagyaték. Tisztelt jelenlevők, engedjük meg Rózsának, hogy kézen fogjon bennünket és elmagyarázza, megmutassa, mi is e kiállítás képeinek az Otthon meg a nagyobb haza lelkéből fakadó üzenete.

Aztán szembesülünk magunkkal, mit értettünk, láttunk meg ebből a színből és fényből szőtt világból, amelyet Ő teremtett meg önmaga és mindannyiunk számára, de remélhetően az utódok számára is. Szívből gratulálunk, további sikereket, ihletett pillanatokot kívánunk ... a kiállítást ezennel megnyitom.”

Dr. Farkas Ferenc főiskolai tanár
Szalkári Rózsa iskolatársa

Emlékül...

Szalkári Rózsa festőművész hazatérte alkalmából

Szülőföldem! –
Tőled oly távol estem,
De nem feledtem
Kéttornyú templomod!

Szívem nagyot dobban
neved hallatán,
Ködfátyolon át,
Emlékek törnek rám!

Hol vagytok ti régi utcák?
Iskolák, tanárok, diákok,
Emlékek, fájóak
Be szépek!

Itt, ahol születtem,
Az ecset is másképp áll kezemben.
Szívem, lelkem visszahúz,
Számomra ez az egyetlen út!

Ha újra kezdhethném,
Így csinálnám talán?
S Apám, Anyám kedves arca
Némán, mosolygva bólint reám!

Köszönet mindenért,
Mit a sorstól kaptam Én,
Tehetséget, barátokat, testvéreket,
És küzdelmes, de szép életet!

Utoljára, de mindenekfelett,
Köszönöm a legdrágábat,
Köszönöm, köszönöm Uram,
Az Édesanyámat!

Visszatértem alkalmából ezt kívánom,
És még hosszú, boldog éveket,
Hogy művészeted lángjánál
Melegíthessük szívünket, lelkünket!

Legyél továbbra is köztünk
A derű és a fény,
Mely beragyogja
Mindnyájunk életét!

Örök mementóul, véd rá
A művészet falára,
Hogy itt született, alkotott
A virágok”Virága”!

Sok szeretettel és tisztelettel a felejthetetlen percekért!
Nagy tisztelőd és barátod: **Kónya Tiborné**
a Vágó Pál Múzeum megbízott igazgatója
Jászapáti, 2005 október

Látogatás Szalkári Rózsa festőművésznél

„Tiszteletteljesen lépek be Szalkári Rózsa házába, aki kedvesen invitálva hív bentebb. Szerényen megjegyzi, ne szólítsam művésznőnek, egyszerűen csak Rózsának.

Festőműhelyében találok magam, épp gyönyörű őszirózsát fejez be olajjal. Kis, finom szirmait igazítja alig rezzenő kezével, és kész! Közben a falon önarcképei pompáznak a négy évszak színeiben megjelenítve.

Első festményei, tájképei, templomai, csendéletei, tanítványai szárnypróbálgatásai kifüggesztve szemeznek velem.

Bentebb érve otthonába, konyhájában a falakon falatozásra késztetnek festett gyümölcssei, káposztaféléi, almái, körtéi. Fonott szakajtó mellett két sárga, érett kukoricacső néz rám, szinte megfogom. Bíborvörös paprikafüzerei megtévesztően lógnak alant, majdnem megkérdezem, szokott-e tenni belőlük az ételbe. Annál inkább, mert pont főzi az illatos kolbászt krumplival...

...Megfőtt a paprikás krumpli kolbással, elzárja a lángot. Betessékel szobájába. Csodálatos tájképek, nyáriak, ősziak, tavasziak, téliek, utóbbiak igen különlegesek, fázom tőlük. Virágok, férje megfestett portréja, profilból. Édesanyja, nagymamája, édesapja, enteriőr-részlet, ahol élt, az akkori tőköli Duna part, a ház kedvencei, cicák, kutyák, fák, minden szépség, ami körülöleli. A Jász Himnuszhoz festett, ihletett Szűzanyás műve, égi csoda. Tanulmányok, Jász-ház, Lánc-híd, aktok, kavicsbánya Tökölnél, a Jászapáti Gimnázium, templomok. Nem győzöm pásztázni lenyűgöző alkotásait. S mindezt tanári munkája mellett végezte. Több 100 munkája van remekbe foglalva. Ám ő maga sem tudja, talán 1000-1500 között lehet. Önálló kiállításai 43 alkalommal tárultak a nagyközönség elé az ország különböző helyein, amit Szalkári Rózsa emlékei kiadott könyvéből néztem ki. A portrékat jobban szemügyre veszem. Sorsokat, életeket mesél múltról és jelenről. A falusi utcák meghittsége visszavezet bennünket a felhőtlen, boldog gyermekkor világába, gondtalanságába, a szülőföld szeretetéhez...

...Kikísér, kertjében pompáznak ezernyi szebbnél-szebb virágai.

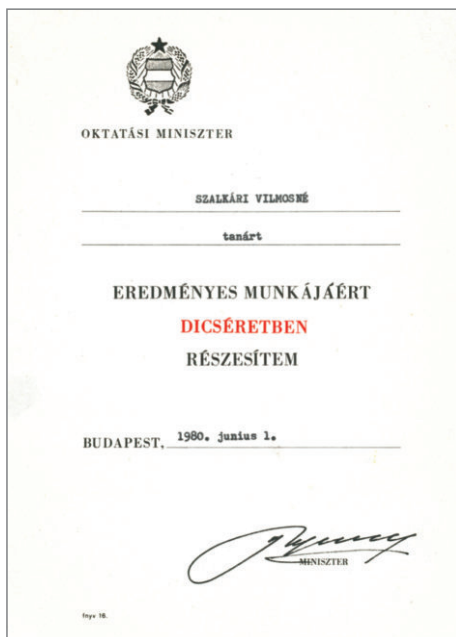
„Ők az én múzsáim!” -mondja mosolyogva. Még tisztelet-teljesebben távozom, mint érkeztem egy igazi festőművész tanártól.”

Szikszai Ilka (2009)

író, költő

KITÜNTETÉSEI, ELISMERÉSEI

1980 - Miniszteri dicséret

1980-ban eredményes munkájáért Pozsgay Imre oktatási miniszter dicséretben részesítette.

1988 - Szocialista kultúráért

1988-ban a közművelődésben végzett kiváló munkáját ismerte el az akkori kulturális miniszter, Köpeczi Béla, és adományozta a „Szocialista Kultúráért” kitüntető jelvényt számára.

2002 - Jászapáti Városért Díj

Szalkári Rózsa művésztanár a jászszági művésztelepen végzett áldozatos munkájáért és a város hírnevének öregbítéséért Jászapáti Városért Díjat kapott.

2009 - PályaMű-díj

PályaMű-díjazottak

(balról: Lázár Tibor, Szalkári Rózsa, Szántai Tibor és Dr. Ádám Balázs)

A Tehetségért Alapítvány 2009 januárjában második alkalommal adta át a PályaMű-Díjakat, melynek kapcsán Jászapáti városból elszármazott, az élet valamely területén kiemelkedő eredményt elért személyeket állítják a mai fiatalok elé példaképként. A művészet kategóriában Szalkári Rózsa kapta a kitüntetést Szabó Lajos polgármestertől.

2009 - Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területi Prima Díj döntőse

„Demján Sándor és a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége által alapított Prima Primissima Díjhoz hasonlóan – hagyományt teremtő módon – a megyei szervezet elnöksége a művészet, a tudomány, a kultúra, az oktatás és a média régióinkban élő kimagasló képviselői számára Díjat hozott létre.”

A 2009-es Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területi Prima Díj jelöltjei:

Jenei Gyula	irodalom
Molnár László	színház- és filmművészet
Szalkári Rózsa	képzőművészet
Dr. Nemes András	tudomány
Halász Miklós	oktatás és köznevelés
Nagy György	építészet és építőművészet
Tamási László	sajtó
Hétszínvirág Táncegyüttes	népművészet és közművelődés
Légierő Zenekar	zeneművészet
Urbán Lajos	sport

A megyei Prima-díj döntőjébe jutott tíz jelölt közül Szalkári Rózsa a képzőművészet kategóriát képviselte.

2012 - Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Művészeti Díj

A Magyar Kultúra Napja megyei ünnepségén Szalkári Rózsa festőművész kitüntetést kapott az országosan elismert, kimagasló művészeti tevékenységéért.

ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSOK

1. 1986.	Budapest VII.	Táncsics Könyvesbolt
2. 1989. X. 2-16.	Budapest VIII.	József Attila Művelődési Ház
3. 1991. VI. 7-9.	Jászapáti	Jászsági Randevő
4. 1991. VI. 14.	Budapest XIII.	Radnóti Miklós Általános Iskola
5. 1991. XII. 7-30.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
6. 1992. II. 12-14.	Budapest XIII.	Radnóti Miklós Általános Iskola
7. 1992. IV. 27-V. 9.	Budapest VII.	Rottenbiller utcai Általános Iskola
8. 1992. VIII. 22-IX. 19.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
9. 1992. IX. 28-X. 10.	Budapest VII.	Művészetbarátok Galériája
10. 1992. X. 13-29.	Budapest VIII.	Rózsa Művelődési Ház
11. 1992. XI. 9-23.	Jáskisér	Művelődési Ház
12. 1993. IV. 19-V. 15.	Budapest XIV.	Neumann János Szakközépiskola
13. 1993. V. 17-VI. 5.	Budapest VII.	Rottenbiller utcai Általános Iskola
14. 1993. V. 22.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
15. 1993. VII. 19-VIII. 2.	Szántód	Panoráma Üdülő
16. 1993. IX. 9-19.	Budapest V.	Berlin Étterem
17. 1993. IX. 28.	Budapest V.	Városháza Klubterem
18. 1994. III. 1-7.	Budapest XIII.	Hermann Ottó Általános Iskola
19. 1994. VII. 25-VIII. 22.	Szántód	Panoráma Üdülő
20. 1994. XI. 29-XII. 12.	Budapest XIV.	Neumann János Szakközépiskola
21. 1995. III. 20-IV. 1.	Budapest XIII.	József Attila Művelődési Központ
22. 1995. IV. 14-17.	Budapest XIV.	Varga Márton Kertészeti Szakközépiskola
23. 1995. VII. 31-VIII. 30.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
24. 1997. II. 13-21.	Budapest XIII.	Hermann Ottó Általános Iskola
25. 1997. V. 16-VII. 10.	Jászfényszaru	Kaszinó
26. 1997. V. 17-VI. 17.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
27. 1997. VIII. 10-20.	Pilisjászfalu	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
28. 1997. X. 25.	Jászapáti	Művelődési Ház
29. 1997. XI. 14-XII. 12.	Budapest XIX.	Vígadó
30. 1998. VI. 4-19.	Gyömrő	Petőfi Sándor Művelődési Ház
31. 1998. IV. 8-29.	Budapest XIV.	Kassák Könyvtár
32. 1999. IX. 24-X. 27.	Budapest XIV.	Nemzeti Tankönyvkiadó Galériája
33. 2000. IV. 12-21.	Budapest VIII.	Közzolgálati Dolgozók Klubja
34. 2001. VII. 6-14.	Jászdózsa	Polgármesteri Hivatal
35. 2001. X. 10-30.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
36. 2002. VI. 1-24.	Budapest XIII.	Herman Ottó Általános Iskola
37. 2003. IV. 7-12.	Budapest VIII.	Közzolgálati Dolgozók Klubja
38. 2004. III. 1-10.	Budapest XIV.	Herman Ottó Általános Iskola
39. 2004. IV. 28-V. 5.	Budapest XIV.	Álmos Vezér téri Gimnázium
40. 2004. VIII. 9-18.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
41. 2004. X. 8-22.	Budapest VIII.	Közzolgálati Dolgozók Klubja
42. 2005. VIII. 20.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
43. 2006. X. 9-28.	Jászberény	Városi Könyvtár Galéria
44. 2007. III. 21.	Heves	Dr. Szegő Imre Idősek Otthona
45. 2007. X. 13.	Heves	Aranykehely Étterem
46. 2008. I. 5-30.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
47. 2008. VII. 7-19.	Jászberény	Jászkürt Fogadó
48. 2009. X.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
49. 2010. VI. 18-VII. 8.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum
50. 2011. X. 15-22.	Jászapáti	Művelődési Ház
51. 2012. X. 5-31.	Jászapáti	Vágó Pál Múzeum

KIÁLLÍTÁSAI MEGHÍVÓIBÓL

Vágó Pál Múzeum (2001)

Budapest, Puskin utca (2004)

KIÁLLÍTÁSOKON KÉSZÜLT FOTÓK

Budapest XIII. József Attila Művelődési Központ (1995)

Budapest, Puskin utca (2003)

ALKOTÁSAI

A család

Nagymama

Az 1959-ben készült alkotáson kézimunkázó nagymamáját örökítette meg.

Édesapám

Édesapja nagyon büszke volt lánya rajzaira, és bátorította őt az alkotásra.

Édesanyám
Édesanyja vezette otthon a háztartást, és nevelte a gyerekeket.

Önarckép (1959)

Kortalan virágok

Vadvirágok

Őszirózsa

Kála

Hóvirágok

Tájak

Tököli ősz

Apáti Templom

Jászapáti Gimnázium

A Pannánál

Jászapáti Patyolat (1962)

A KÖNYVBEN SZEREPLŐ MŰVEK ÉS FOTÓK JEGYZÉKE

A kis Rózsa négyévesen kedvenc játékaival.	7. oldal
Rózsa elsőáldozóként 1945-ben.	7. oldal
Tablókép	8. oldal
Szarvaséknál 1961-ben.	8. oldal
A jászapáti Panna kútjánál	9. oldal
Jászapáti „Patyolat”	9. oldal
Gross Arnold alkotása.	16. oldal
Gross Arnold képeslapja.	16. oldal
Női alak Szalkári Rózsáról.	17. oldal
Szalvétarajz fotója.	17. oldal
Adamis Anna - Gross Arnold Versek és képek című könyvének borítóképe.	17. oldal
Gross Arnold rajza Szalkári Rózsáról.	18. oldal
Esküvői fotó	18. oldal
Győző és Rózsa fotója	19. oldal
Győző és Vili fotója	19. oldal
Házasságkötés Budai Jánossal fotó	19. oldal
Rajzóra	20. oldal
Jász hímzéses mellényben a gyerekek	21. oldal
Kiss Éva linóleummetszetei	22. oldal
A művésztelepen – Jászapáti 1999-ben (Berki László fotója)	25. oldal
Rózsa húgával Katalin.	27. oldal
Általános iskolai, 50 éves osztálytalálkozó.	28. oldal
60. általános iskolai osztálytalálkozó.	28. oldal
Osztálytalálkozó az 56. érettségi évfordulón.	29. oldal
Családi körben	29. oldal
Berente Petra és Szalkári Rózsa.	31. oldal
Berente Petra pályázatának borítólapja.	31. oldal
Budai Szilvia pályázatának egyik oldala.	31. oldal
Szalkári Rózsa ötvenedik kiállításának megnyitója.	32. oldal
Születésnap ünnepségen Tála Ernő operaénekesssel.	33. oldal
Rózsa édesanyja is részt vett az ünnepségen.	33. oldal
Fellépett Géczy Erika énekesnő.	33. oldal
Fehércseléd	36. oldal

Miniszteri dicséret fotója.	38. oldal
Szocialista kultúráért kitüntetés fotója.	38. oldal
PályaMű díjazottak.	39. oldal
Szabó Lajos elismerést ad át Szalkári Rózsának.	39. oldal
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területi Pírma díj döntősei.	40. oldal
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Művészeti Díj fotója.	40. oldal
Vágó Pál Múzeum kiállítás (2001) meghívó fotója.	42. oldal
Budapest Puskin utcai kiállítás (2004) meghívó fotója.	42. oldal
Kiállítás Budapesten a XIII. kerületi József Attila Művelődési Központban.	43. oldal
Budapest Puskin utcai kiállítás.	43. oldal
Nagymama	44. oldal
Édesapám	45. oldal
Édesanyám	46. oldal
Önarckép (1959)	47. oldal
Vadvirágok	48. oldal
Őszirózsa	48. oldal
Kála	49. oldal
Hóvirágok	49. oldal
Tököli ősz	50. oldal
Apáti Templom	51. oldal
Jászapáti Gimnázium	51. oldal
A Pannánál	52. oldal
Jászapáti Patyolat (1962)	52. oldal

TARTALOMJEGYZÉK

IMPRESSZUM.....	2
ELŐSZÓ.....	3
GYÖKEREK, CSALÁD.....	6
TANULMÁNYOK.....	9
SZERELMEK, TÁRSAK.....	13
PEDAGÓGIAI MUNKÁSSÁGA.....	20
JÁSZ ALKOTÓK KÖRE (JAK).....	24
ÚJRA JÁSZAPÁTIN.....	26
ÉLETFILOZÓFIÁJA: ÖNZETLENÜL SEGÍTENI.....	30
AZ ÖTVENEDIK ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁS HETVENÖT ÉVESEN...	32
ÍRÁSOK SZALKÁRI RÓZSÁRÓL.....	34
KITÜNTETÉSEI, ELISMERÉSEI.....	38
ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSOK.....	41
KIÁLLÍTÁSAI MEGHÍVÓIBÓL.....	42
KIÁLLÍTÁSOKON KÉSZÜLT FOTÓK.....	43
ALKOTÁSAI.....	44
A család.....	44
Kortalan virágok.....	48
Tájak.....	50
A KÖNYVBEN SZEREPLŐ MŰVEK ÉS FOTÓK JEGYZÉKE.....	53

A KÖNYV MEGJELENÉSÉT LEHETŐVÉ TETTE

a 35/2013 (V.22.) az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák LEADER fejezetének végrehajtásához 2013-ban nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló VM rendelet alapján a Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesülete LEADER HACS felhívására az „Ismerjük meg jász gyökereinket, hagyományainkat” című pályázat.

A pályázatban együttműködő partnereink voltak:

A Jászapáti Templomért Alapítvány
Jászapáti, Orgona utca 1.
Kis Józsefné kuratóriumi elnök

Aranykalász Alapítvány
Jászapáti, Dr. Szlovenszák Imre utca 4-6.
Lénárt Mihály elnök

Centrum Jászapáti Kft.
Jászapáti, Dr. Szlovenszák Imre utca 4-6.
Mihályi Lászlóné boltvezető
Táboriné Gulyás Éva eladó

Jászapáti 2000 Mg. Zrt.
Jászapáti, Dr. Szlovenszák Imre utca 4-6.
Őze Erzsébet gazdasági vezérigazgató

Jászapáti Város Önkormányzata
Jászapáti, Dr. Szlovenszák Imre utca 2.

Mihályi Szabolcs egyéni vállalkozó
Jászapáti, Damjanich utca 80/a

Köszönetet mondunk a támogatóknak, az együttműködő partnereknek, akik hozzájárultak, hogy a tulajdonukban lévő műveket az albumban közöljük, valamint azoknak, akik bármilyen módon és formában a könyv létrejöttében segítőkészen közreműködtek.